

GASSNOVA

Tålmodig og
utålmodig på
samme tid

ÅRSMELDING **2011**

Tålmodig og utålmodig på samme tid

Staten har gitt Gassnova i oppdrag å sørge for at Norges arbeid med CO₂-utfordringen lykkes. Gassnova bidrar til å utvikle teknologier for fangst, transport og lagring av CO₂, og er en pådriver for at teknologiene blir tatt i bruk.

Gassnova skal dessuten gi faglige råd til staten om hvordan CO₂-problemet bør håndteres.

Arbeidet med å utvikle teknologiske løsninger for CO₂-håndtering er utfordrende. Olje- og gasseventyret har imidlertid gitt oss kunnskap, teknologi og økonomiske ressurser som gjør det naturlig at Norge påtar seg en ledende internasjonal rolle i dette arbeidet.

I arbeidet med CO₂-utfordringen må vi være tålmodige fordi utvikling av ny teknologi tar tid, og utålmodige fordi det haster.

Innhold

- 4 Vi ser fram til et nytt og spennende år
- 6 CO₂-håndtering – et viktig klimatiltak
- 8 CO₂ Teknologisenter Mongstad
- 10 Fullskala CO₂-håndtering
- 12 Teknologiutvikling
– helt avgjørende for framtidens CO₂-håndtering
- 16 Styrets årsberetning

- 23 Resultatregnskap
- 24 Balanse
- 26 Kontantstrømoppstilling
- 27 Noter til regnskapet for 2011
- 32 Revisjonsberetning

GASSNOVA SF – STATENS FORETAK FOR CO₂-HÅNDTERING

Norge skal være ledende innen CO₂-håndtering (teknologiutvikling, fangst, transport, injeksjon og lagring av CO₂).

FORMÅL OG HOVEDOPPGAVER

- » Forvalte statens interesser knyttet til CO₂-håndtering og gjennomføre de prosjekter som foretaksmøtet bestemmer
- » Gi råd til Olje- og energidepartementet i spørsmål vedrørende CO₂-håndtering
- » Bidra til teknologi- og markedsutvikling gjennom CO₂-håndteringsprosjekter og gjennomføring av CLIMIT-programmet

BILDENE I DENNE ÅRSMELDINGEN:

Side 2, 3, 5, 7, 8, 12, 16, 34 og 35: Styrk Fjærtoft Trondsen | Side 10,11 og 13: iStockPhoto.com
Side 14, 15, 18, 19 og 22: Helge Hansen | Side 20: Liv Lønne Dille

Forord

Vi ser fram til et nytt og spennende år

I 2011 har vi sett mange planer om bygging av pioneranlegg for CO₂-fangst strande internasjonalt. I melding nr. 9 til Stortinget om fullskala CO₂-håndtering, la regjeringen opp et løp for fortsatt kraftfull norsk satsing på CO₂-håndtering de nærmeste årene.

CO₂ Teknologisenter Mongstad starter opp i 2012. I tider preget av økonomisk uro internasjonalt, fremstår den norske satsingen på CO₂-håndtering enda viktigere. Det vil være nødvendig med målrettet arbeid gjennom mange år for å utvikle og modne klimateknologier og sikre dem global utbredelse.

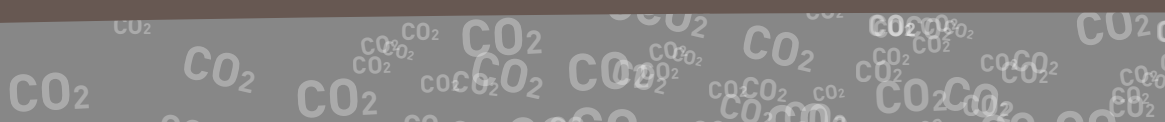
I tillegg er det behov for å avklare industriens rammebetingelser, samt øke alternativkostnadene, for eksempel gjennom å kostnadsbelegge utslipp av klimagasser eller skape tilstrekkelig høy global pris på CO₂. Det er fortsatt et godt stykke igjen. Gassnova er statens verktøy, og vi tar dette ansvaret alvorlig. Vi er motiverte og godt rustet for oppgaven.

Gassnova er en kompetansebedrift med et unikt mandat: vi skal bidra til løsningene som gjør at CO₂ kan fanges og lagres slik at menneskeheten ikke gjør kloden ubeboelig for kommende generasjoner. Norge har inntatt en ledende rolle i verdens

klimakamp. I Gassnova bruker vi arbeidsmetoder hentet fra industrien. Vår samfunnsmessige avkastning kan derimot ikke måles i vanlig bedriftsøkonomisk målestokk. Gassnova skal sammenstille fakta og evalueringer av økonomi og teknologi vedrørende CO₂-håndtering, og vi skal gi myndighetene råd i disse spørsmålene. Vår ambisjon er å være en objektiv, kompetent og engasjert premissleverandør som støtter både den politiske og samfunnsmessige debatten rundt løsning av klimaspørsmålet.

Lykkes vi med dette, kan vi bidra konstruktivt til at beslutninger i regjering og Storting fattes på et mest mulig faktabasert grunnlag.

Vi har forståelse for at klimasaken og spørsmål knyttet til teknologi og økonomi kan være vanskelige, og derfor vil Gassnova i økende grad delta i og støtte den åpne debatten som bruk av store samfunnsressurser bør og skal medføre.

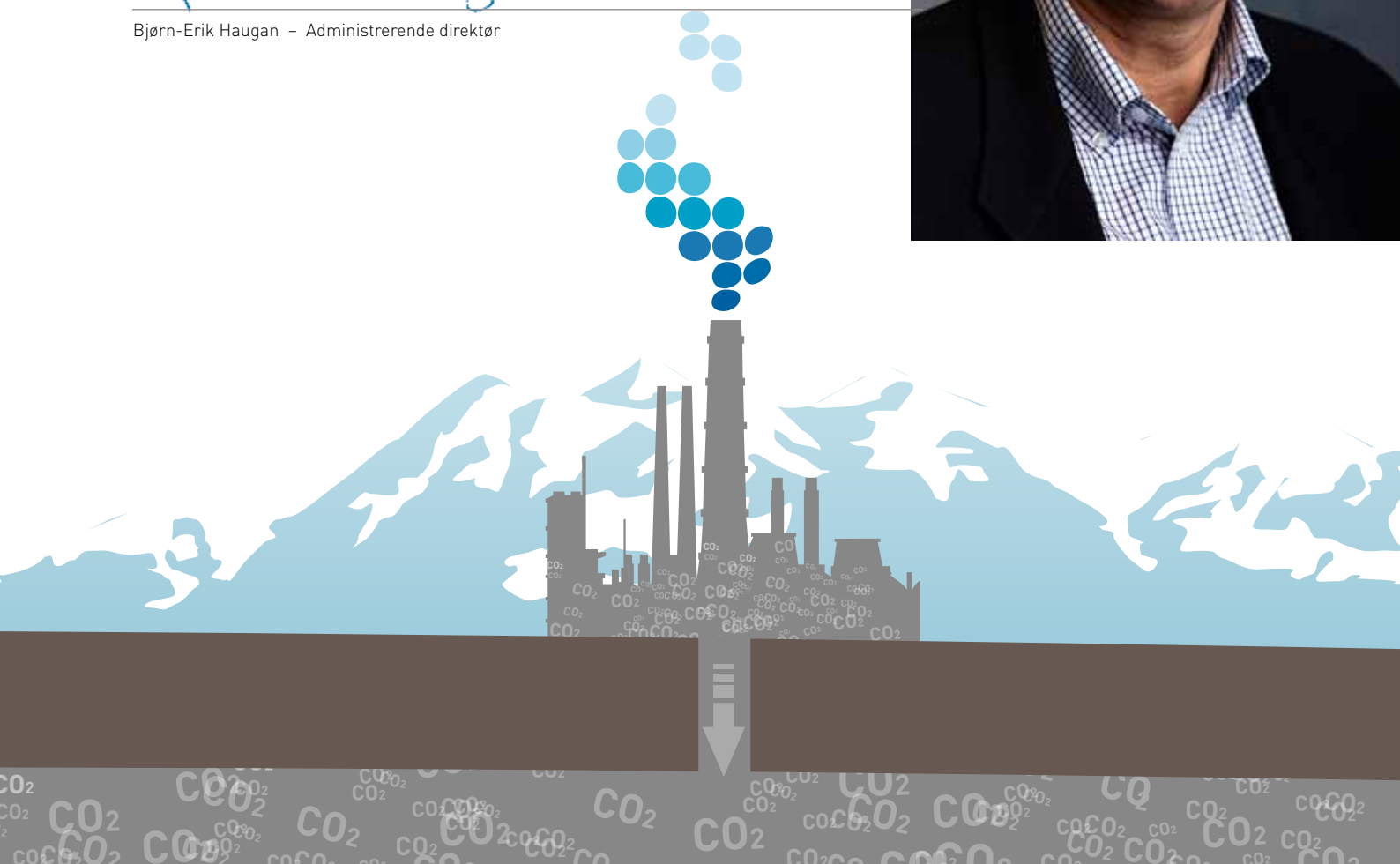
I en slik rolle er foretakets omdømme helt avgjørende. I 2011 gjennomførte Gassnova en prosess for å klarlegge hvilke grunnleggende verdier som skal kjennetegne oss: **integritet** - å handle i pakt med sin overbevisning, **respekt** - anerkjennelse av andres integritet, **mot** - å ta risiko for sin gode sak selv om utfallet ikke er gitt, **ansvar** - å forvalte sin rolle og stå for resultatet.

Våre verdier er ambisiøse og skal gjennomsyre alt vårt virke.

De skal være et ideal og en rettesnor i vanskelige saker, og de skal speile hvordan vi ser og behandler hverandre i foretaket.

Bjørn-Erik Haug

Bjørn-Erik Haugan – Administrerende direktør

CO₂-håndtering - et viktig klimatililtak

Tilgang til nok energi er viktig for vekst i den globale økonomien, og en forutsetning for fattigdomsbekjempelsen. Men økt produksjon og bruk av energi er også en hovedkilde til utslipp av klimagasser, spesielt av CO₂. Vårt energiforbruk med de CO₂-utslippene det medfører, er den viktigste årsaken til at temperaturen på kloden stiger, og at klimaet kommer i ubalanse. Derfor må vi redusere CO₂-utslippene.

Det internasjonale energibyrået (IEA) gir i sin rapport "World Energy Outlook 2011" fremtidsperspektiver for energisektoren i verden. Rapporten tegner et dystert bilde av klimasituasjonen. Det er få tegn som tyder på at vi er på rett spor eller med nok fart når det gjelder klimatililtak. Tvert imot, vi får nå stadig dårligere tid til å gjennomføre tiltak, og oppgaven blir stadig mer krevende og kostbar. Forhåpningene om å nå 2-gradersmålet i 2050 sviner raskt. Tidsvinduet for å nå målet er i ferd med å lukkes, og uten snarlig og kraftfull handling er vi på god vei mot en gjennomsnittlig temperaturøkning som kanskje kan bli så mye som 3,5 grader. Dette høres kanskje lite ut, men et slikt gjennomsnitt innebærer at store områder på kloden får enda større økninger, med dramatiske konsekvenser; Været blir voldsommere og mer uforutsigbart og klimaet mer ekstremt, stigende havnivå og utbredt tørke kan være noen andre eksempler.

For å nå klimamålsettingene må en rekke virkemidler tas i bruk - det er ikke et spørsmål om enkelt-teknologier. Vi må bl.a. fange og lagre CO₂ både fra energi- og industriproduksjon. Fangst og lagring av CO₂ (CCS) vil kunne bidra med nesten 20 prosent av de reduksjonene som er nødvendige frem mot 2050, og er dermed ett av de tiltakene som monner aller mest for å håndtere CO₂-utfordringen. Andre viktige innsatser er fornybar energi, energisparing og endring av transportsektoren.

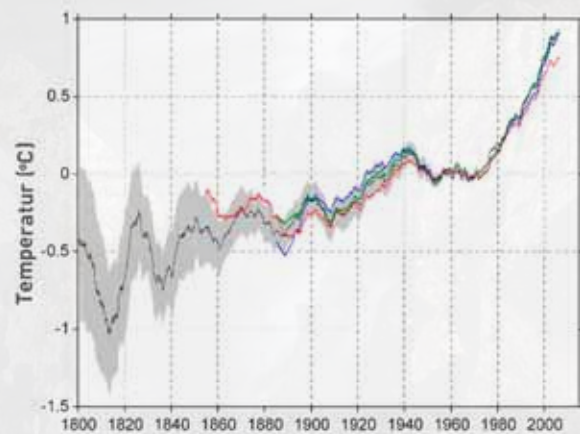
2011 ble også et krevende år for flere av de planlagte CCS-demonstrasjonsprosjektene internasjonalt. En rekke land

og store industriaktører meddelte at deres prosjekter enten ble avsluttet eller lagt på is på ubestemt tid. Og årsakene rapporteres å være den globale økonomiske situasjonen, høye kostnader, uklare rammebetingelser og en manglende global pris på karbon. Dette betyr igjen at den norske satsingen får enda større betydning i de nærmeste årene. Det er viktig at Norge står ved sine forpliktelser og satser fortsatt tungt på klimatililtak som CO₂-håndtering. Det haster med å skaffe oss erfaring og redusere kostnader, slik at CO₂-håndtering kan få den utbredelsen som er nødvendig for at vi skal kunne nå våre klimamål.

Stortingsmeldingen om CO₂-håndtering som ble behandlet våren 2011 viser at storting og regjering står ved sine forpliktelser og satser på CO₂-håndtering. Noen tiltak og oppgaver kan utsettes - men klimaendringene venter ikke på noen. Det er flere grunner til Norges omfattende satsing på CO₂-håndtering. Først og fremst har Norge sine egne utslippsforpliktelser, og vi er en global olje- og gassnasjon som bidrar til CO₂-utslipp i andre land. Vi har fortsatt en langsiktig egeninteresse i å gjøre vår eksport klimamessig bærekraftig. Norge har også høy teknologisk kompetanse som gjør oss i stand til å finne de beste metodene for å fange og lagre CO₂. Og kanskje viktigst av alt - Norge har økonomisk styrke til å stå løpet ut. Regjeringen bevilget i 2011 2,7 milliarder kroner til arbeidet med CO₂-håndtering. Mesteparten av disse midlene var knyttet til arbeidet med CO₂-prosjektene på Mongstad. Disse er blant de viktigste tiltakene i den norske energi- og klimapolitikken.

TEMPERATUR- UTVIKLING

Kilde: Berkeley Earth Surface temperature 2011, USA

CO₂ Teknologisenter Mongstad

- verdens største testsenter
for CO₂-fangst settes i drift

BYGGINGEN AV CO₂ TEKNOLOGISENTER

Byggingen av CO₂ Teknologisenter Mongstad (TCM) er ved utgangen av 2011 i sluttfasen, og teknologisenteret settes i drift i løpet av våren 2012. Gassnovas ivaretar statens eierandel på ca 75 % i teknologisenteret. - Vi er svært stolte over dette helt spesielle teknologisenteret, og vi gleder oss til å komme i gang med testingen sier Anne Strømmen Lycke, direktør for forretningsengasjementer i Gassnova og leder av selskapsmøtet i TCM DA.

EN HISTORISK MILEPÆL

TCM er en industriell læringsarena der målet er å teste, demonstrere og utvikle kostnadseffektive teknologier

for kommersialisering av fullskala CO₂-fangst, samt å bidra til å utvikle leverandører. Ambisjonene for teknologisenteret er høye.

Eierne av TCM ønsker å utvikle sentret til et verdensledende testsenter for CO₂-fangst teknologi.

Åpningen av teknologisenteret på Mongstad er en milepæl for Gassnova og for Norges omfattende klimateknologisatsing. Arbeidet med planlegging og bygging har vært krevende. Men det har også gitt verdifull læring, både for eierne og de to teknogileverandørene Aker Clean Carbon og Alstom. Nå står TCM om kort tid klart til oppstart, og vil bringe

ny kunnskap og viktige erfaringer i tiden som kommer.

FORMÅLET MED CO₂ TEKNOLOGI- SENTER MONGSTAD (TCM)

TCM er en industriell arena for demonstrasjon og utvikling av kostnadseffektive teknologier for CO₂-fangst. Hovedmålene for teknologisenteret er:

- » Testing, verifikasjon og utprøving av teknologi for CO₂-fangst
- » Redusere kostnader samt teknisk, miljømessig og økonomisk risiko
- » Fremme markedsutvikling for karbonfangstteknologi
- » Bidra til kunnskapsdeling og internasjonal utbredelse

Fakta

- » Totalareal: 63 000 m²
- » Kapasitet: 100 000 tonn CO₂/år
- » Fangstmetode: Post-combustion
- » Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) ga 17. oktober 2011 TCM utslippstillatelse til å teste to teknologier for CO₂-fangst
- » Kostnadsestimat: 5,8 milliarder kroner
- » Omtrent 2/3 av prosjektets utbyggingskostnader er knyttet til infrastruktur og hjelpesystemer, og ca. 1/3 er knyttet til de to fangstteknologiene.
- » Totalt er det medgått 5,1 millioner arbeidstimer ved TCM siden byggingen startet
- » Ved full drift vil om lag 80 personer jobbe på teknologisenteret

Eiere

TCM er et samarbeidsprosjekt mellom Gassnova SF på vegne av den norske stat, Statoil ASA, A/S Norske Shell og Sasol New Energy Holdings Pty Ltd, og det er etablert et eget selskap for utbygging og drift av teknologisenteret, TCM DA.

Eierfordelingen er som følger

Gassnova	75,12 %
Statoil	20,00 %
Shell	2,44 %
Sasol	2,44 %

For å lykkes med dette er TCM avhengig av tett samarbeid mellom eierne og industrien.

ET UNIKT TESTSENTER FOR CO₂-FANGST

Teknologisenteret er designet for å fange 100 000 tonn CO₂ per år, og er det største og mest fleksible anlegget av sitt slag i verden. TCM bygges med en kapasitet og omkringliggende infrastruktur som skal kunne støtte flere teknologier samtidig. På TCM vil man i første omgang teste to forskjellige teknologier - en aminteknologi fra Aker Clean Carbon og en teknologi fra Alstom som benytter nedkjølt ammoniakk. Etter denne innledende fasen vil TCM være

ansvarlig for å utvikle fremtidige testprogrammer, og for å legge til rette for nyvinninger innenfor CO₂-fangst slik at løsningene kan modnes for kommersialisering.

TCM har tilgang på to røykgasskilder med ulikt CO₂-innhold: kraftvarmeverket med ca. 3,5 prosent CO₂ og raffineriet med ca. 13 prosent CO₂ i røykgassen. TCM er designet slik at de to anleggene kan veksle mellom hvilken røykgasskilde som benyttes under testingen, og innholdet av CO₂ kan dertil varieres. Teknologisenteret kan tilby leverandørene fleksibilitet og et mangfold av muligheter. Den spesielt utformede infrastrukturen ved TCM gjør at man kan verifisere en

rekke industrielle prosesser fra både gass- og kullfyrte energikilder i ett og samme testprogram. Dette kan gjøres bare med mindre modifikasjoner av dagens tilkoplingslinjer.

MANGE TAR TUREN

I løpet av 2011 har det vært om lag 1500 besøkende på TCM, herunder energiministre fra flere land.

Gassnova anser dette som en viktig del av aktiviteten ved TCM for å sikre kunnskapsspredning nasjonalt og internasjonalt.

Fullskala CO₂-håndtering

Etter avtale mellom staten og Statoil skal det på Mongstad først bygges et testsenter, deretter et fullskala fangstanlegg for CO₂. Planleggingen av fullskalaanlegget for å fange CO₂-utslippene fra kraftvarmeverket er allerede godt i gang. Beslutningsunderlaget for fullskalaanlegget skal være ferdig senest i 2016. Regjeringen vil deretter ta en beslutning om bygging av et slikt anlegg.

Arbeidet med utvikling av fullskala CO₂-håndtering står sentralt i regjeringens politikk. Rammene for det videre arbeidet med fullskala CO₂-håndtering ble lagt ved behandlingen av Stortingsmelding 9 (våren 2011).

Det arbeides både med et fullskala fangstanlegg for kraftvarmeverket på Mongstad, og med å finne en sikker lagringsløsning for CO₂-volumene. Gassnova fikk våren 2011 dessuten i oppdrag å kartlegge mulighetene for fullskala CO₂-håndtering i Norge utover prosjektet på Mongstad.

FULLSKALA FANGST MONGSTAD

Prosjektplanleggingen for fullskala fangst pågår for fullt og ledes av Gassnova og Statoil. Statoil er statens industrielle partner i en avtale fra 2006. Statoil er operatør for raffineriet, og har fått utslippstillatelse for kraftvarmeverket som kom i drift i 2010. I henhold til stortingsmelding

nr. 9 (2010-2011) om fullskala CO₂-håndtering skal det først gjennomføres et treåring teknologi-kvalifiseringsprogram for å velge en egnet fangstteknologi, og deretter gjennomføres en detaljplanlegging over to år. Dette vil bidra til en grundig gjennomgang av teknologiene i et tett samarbeid med de ulike leverandørene som deltar i programmet.

8. november 2011 offentliggjorde Gassnova og Statoil at fem teknologi-leverandører er valgt ut til å delta i teknologi-kvalifiseringsprogrammet på Mongstad.

- » Aker Clean Carbon
- » ALSTOM Carbon Capture GmbH
- » Huaneng-CERI Powerspan Joint Venture
- » Mitsubishi Heavy Industries, LTD.
- » Siemens AG

Mulige miljøutfordringer knyttet til utslipp fra anleggene skal utredes i løpet av teknologi-kvalifiseringen. Ingen CO₂-teknologier som utvikles må skape nye miljøproblemer. Det er ingen holdepunkter for at risikoen knyttet til aminteknologi er stor, men det må investeres i ny kunnskap for å kunne være helt sikre. Utredninger vil skje både gjennom forskning og utvikling, gjennom prosjekter i regi av Mongstad-prosjektet (fra 2010) og erfaringer gjort ved TCM. Det er forventet at også andre internasjonale aktiviteter vil bidra til kunnskapsoppbyggingen rundt miljøsidene av fangstteknologiene.

I tillegg til helse- og miljøeffekter må også måle- og analysemetoder, arbeidsmetodikk, energieffektivitet, fangstgrad, oppskaleringsforhold osv. undersøkes. Det gjenstår et omfattende og utfordrende arbeid de nærmeste årene før et investeringsgrunnlag kan fremlegges for Stortinget.

TRANSPORT- OG LAGRINGS- LØSNING FOR MONGSTAD

Staten skal etablere en fangst-, transport- og lagringsløsning for Mongstad. Transport- og lagringsløsningen planlegges parallelt med fullskala fangstanlegget.

Den fremste ekspertisen på lagring av CO₂ besittes av aktører og selskaper tilknyttet olje- og gassvirksomheten på norsk sokkel, der CO₂-lagring allerede har pågått i en årrekke. Gassnova har i denne sammenheng vurdert ulike løsninger for eierskap og drift, for å legge til rette for en realisering av en transport- og lagringsløsning i tett samarbeid med industrielle aktører.

Høsten 2011 ble det nominert fem geologiske områder som kan være egnet som CO₂-lager på norsk sokkel.

Gassnova har ansvaret for å forvalte statens interesser i arbeidet med å

utvikle et lager for CO₂ på norsk sokkel i god tid før oppstart av fullskala fangst.

UTREDNING AV PROSJEKTER UTOVER MONGSTAD

Gassnova har fått i oppdrag å gjennomføre en utredning for å kartlegge og analysere mulighetsrommet for fullskala CO₂-håndtering i Norge, utover Mongstad. Studien skal kartlegge, analysere og vurdere ulike typer store punktutslipp, inkludert eksisterende og eventuelt nye anlegg innen både kraftproduksjon og industri. Arbeidet skal etter planen avsluttes i 2014.

Arbeidet skal skje parallelt med teknologikvalifiseringen for fullskala fangst på Mongstad. Det skal bygges på tidligere erfaringer som Mongstad og Kårstø, Klimakur 2020 og prosjekter i utlandet. Både tekniske, økonomiske og kommersielle spørsmål skal vurderes.

Det forventes en betydelig medvirkning fra industriaktører, både når det gjelder forretningsmuligheter og teknologi. Det forutsettes at aktørene bidrar med solid kunnskap for å kunne delta i mulighetsstudier og senere faser.

Teknologiutvikling – helt avgjørende for framtidens CO₂-håndtering

Teknologiutvikling gjennom CLIMIT-programmet er ett av Gassnovas første tre innsatsområder innen CO₂-håndtering. CLIMIT gir økonomisk støtte til forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering. Programmet ble opprettet av Olje- og energidepartementet i 2005 for å støtte utvikling av teknologi for CO₂-håndtering for gasskraftverk. I 2008 ble støtteordningen utvidet til kraftproduksjon basert på alle fossile brensler, og i 2010 åpnet CLIMIT-programmet også for punktutslipp fra industrien.

CLIMIT er et samarbeid mellom Gassnova og Norges Forskningsråd. Programmet omfatter Forskningsrådets støtteordning for forskning og utvikling (forskningsdelen), og Gassnovas støtte til utvikling og demonstrasjon (demodelen). Gassnova har det overordnede ansvaret og leder programsekretariatet.

CLIMIT-PROGRAMMET HAR FØLGENDE MÅL:

- » Langsiktig og bredt anlagt støtte til forskning og utvikling.
- » Bidra til pilotering og demonstrasjon av kjent teknologi frem mot 2015. Denne teknologien vil danne basis for de første fullskala demoanleggene som vil bygges i 2015-20.
- » Stimulere til utvikling av nye og mer banebrytende teknologier som kan støttes i pilot- og demonstrasjonsprosjekter etter 2015.
- » Bidra til kommersialisering av ny og banebrytende teknologi i perioden etter 2015-2020.

- I 2011 har vi tildelt 36 millioner kroner mer enn i 2010, sier Klaus Schöffel. Schöffel er direktør for Teknologi og Kompetanse i Gassnova og leder av CLIMITs sekretariat. Økningen er markant, og viser at den satsingen vi har gjort gjennom CLIMIT har bidratt til økt aktivitet. Dette er et arbeid som krever at vi er tålmodige og utålmodige på samme tid. Vi må være tålmodige fordi vi ofte arbeider med ny og umoden teknologi, der man ikke alltid kan lykkes, men også utålmodige og nysgjerrige, slik at vi aldri hviler i vår streben etter å finne de beste løsningene.

For første gang ble det tildelt midler for prosjekter rettet mot punktutslipp fra industrien. Norcem AS var den første søkeren som fikk støtte. I forprosjektet skal man se på

muligheter for testing av ulike teknologier som kan fange CO₂ fra sementfabrikkens røykgass i Brevik.

- Det blir spennende å følge dette prosjektet videre, og vi håper selvsagt på ringvirkninger og flere industriprosjekter i tiden som kommer, sier Klaus Schöffel.

I 2011 ble det startet 21 nye prosjekter og flere av disse har samarbeid med internasjonale aktører. Samarbeid over landegrenser vedrørende forsknings- og utviklingsprogrammer vil få økende betydning framover.

Vi ser også en økning når det gjelder prosjekter der man skal nyttiggjøre seg av fanget CO₂. - Vi tror at slike prosjekter kan bidra til en forbedret lønnsomhet tidligere i CO₂-kjeden, og dermed bidra til å styrke anvendelsen av teknologi for CO₂-fangst, avslutter Klaus Schöffel.

ET BINDELEDD MELLOM FORSKNING OG INDUSTRI

CLIMIT-programmet spiller en viktig rolle som bindeledd mellom forsknings-, utviklings- og industrimiljøene i Norge. Sekretariatet ønsker å være en pådriver når det gjelder å finne gode prosjekter og hjelpe dem som sitter på gode ideer til å modne disse videre. CLIMITs sekretariat har en stor teknisk bredde og innsikt.

I 2011 ble CLIMIT-dagene arrangert for andre gang. Dette har etter hvert blitt en stor konferanse med over 140 deltakere. Hele det norske miljøet innen CO₂-håndtering var samlet i to dager til foredrag, diskusjoner, utveksling av informasjon og gruppearbeid.

CLIMITs sekretariat har i 2011 gjennomført flere workshops, hvor ledende fagfolk fra inn- og utland har deltatt for å diskutere ulike temaer:

AMINO ACID SALTS FOR CO₂ CAPTURE

- » I Porsgrunn ble det arrangert et såkalt dypdykk i teknologien - "Technology Deep Dive" workshop - i februar 2011 for å belyse internasjonale aktiviteter og status vedrørende salter av aminosyrer benyttet som solvent (bindingskjemikalium) i post-combustion CO₂-fangst. Det var ca. 30 deltakere fra ulike industrier og forskningsmiljøer.

MINERALISERING – CO₂-LAGRING OG FORRETNINGSIDÉ

- » 20. juni 2011 arrangerte CLIMIT en workshop med tittelen "Minerallagring – klimatiltak verdiskaping eller begge deler". Møtet samlet rundt 25 forskere og fagfolk fra institutter, universiteter og selskaper med interesser innen temaet.

INNOVATIV CO₂-FANGST

- » Tretti engasjerte personer fra forskjellige fagmiljøer innen industri og forskning var samlet i to dager i slutten av november for å diskutere hvordan man får frem mer innovativ CO₂-fangst. Gruppearbeid etter metoden "World Cafe", paneldebatt og inspirerende faglige innlegg bidro til en svært vellykket samling.

AMINE EMISSION FROM POST COMBUSTION CO₂ CAPTURE

- » CLIMIT og Gassnova arrangerte 5. og 6. desember 2011 en workshop innen området helse og miljø knyttet til bruk av aminer. 52 deltagere fra Australia, Belgia, Finland, Holland, Japan, Norge, Sverige, Tyskland og USA var samlet i Oslo. Et viktig mål med samlingen var informasjonsutveksling på tvers av prosjektene.

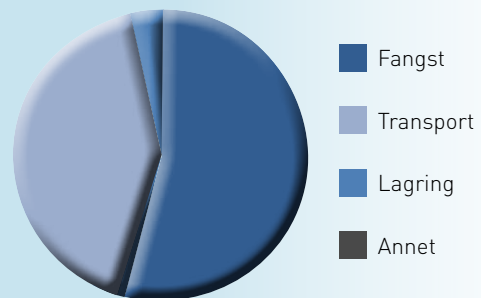
ANDRE SEMINARER

- » I tillegg har også CLIMIT arrangert seminar for alle PhD- og PostDoc-kandidatene i programmet. CLIMIT-programmet finansierer rundt 60 doktorgradsstudenter og postdoktorer. Hele 45 av dem deltok på seminaret i Oslo 28.-29. november. For CLIMIT er rekruttering av personer med høy kompetanse innen CO₂-håndtering svært viktig, både for næringslivet og forskningsinstitusjonene. Det er deres kunnskap som skaper morgendagens løsninger.

Fordelingen av CLIMIT-demo prosjekter gruppert etter område. De to dominerende områdene er fangst og lagring, noe som reflekterer hva en oppfatter som de områdene med størst utfordring knyttet til kostnader og teknologisk risiko.

CLIMIT DEMO: OMRÅDE

Pågående prosjekter des 2011, bevilget (MNOK)

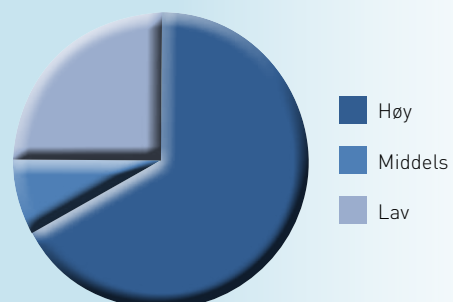

Kategorien "annet" representerer en del mindre prosjekter knyttet til kompetansespredning og ikke-teknologirettede prosjekter.

CLIMIT prosjekter fordelt på en vurdering av teknologimodenhet.

FORDELING ETTER TEKNOLOGIMODENHET

Prosjektportefølje pr des 2011

GLOBAL UTBREDELSE AV TEKNOLOGI FOR CO₂-HÅNTERING ER GJORT MER SANNSYNLIG

I 2011 ble det igangsatt en ekstern evaluering av CLIMIT-programmet.

Evaluering ble gjennomført av Oxford Research, og omfattet 199 CLIMIT-prosjekter, hvorav 112 var avsluttet ved oppstart av evalueringen.

OXFORD RESEACHS KONKLUSJONER:

- » CLIMIT-programmet har spilt en viktig rolle ved å stimulere til relevante forsknings-, utviklings- og demonstrasjonsprosjekter.
- » Det er oppnådd viktige resultater, både innenfor forsknings- og demonstrasjonsdelen av programmet.
- » Forskningsaktiviteter som er finansiert over CLIMIT-fondet har redusert kunnskapsgapet, og gitt muligheter til å øke ytelsesnivået.

Evalueringsrapporten slår fast at prosjekter med støtte fra CLIMIT-programmet har fått frem bedre og mer effektiv CO₂-håndteringsteknologi, og har bidratt til at Norge befester sin stilling på flere områder innen CO₂-håndtering.

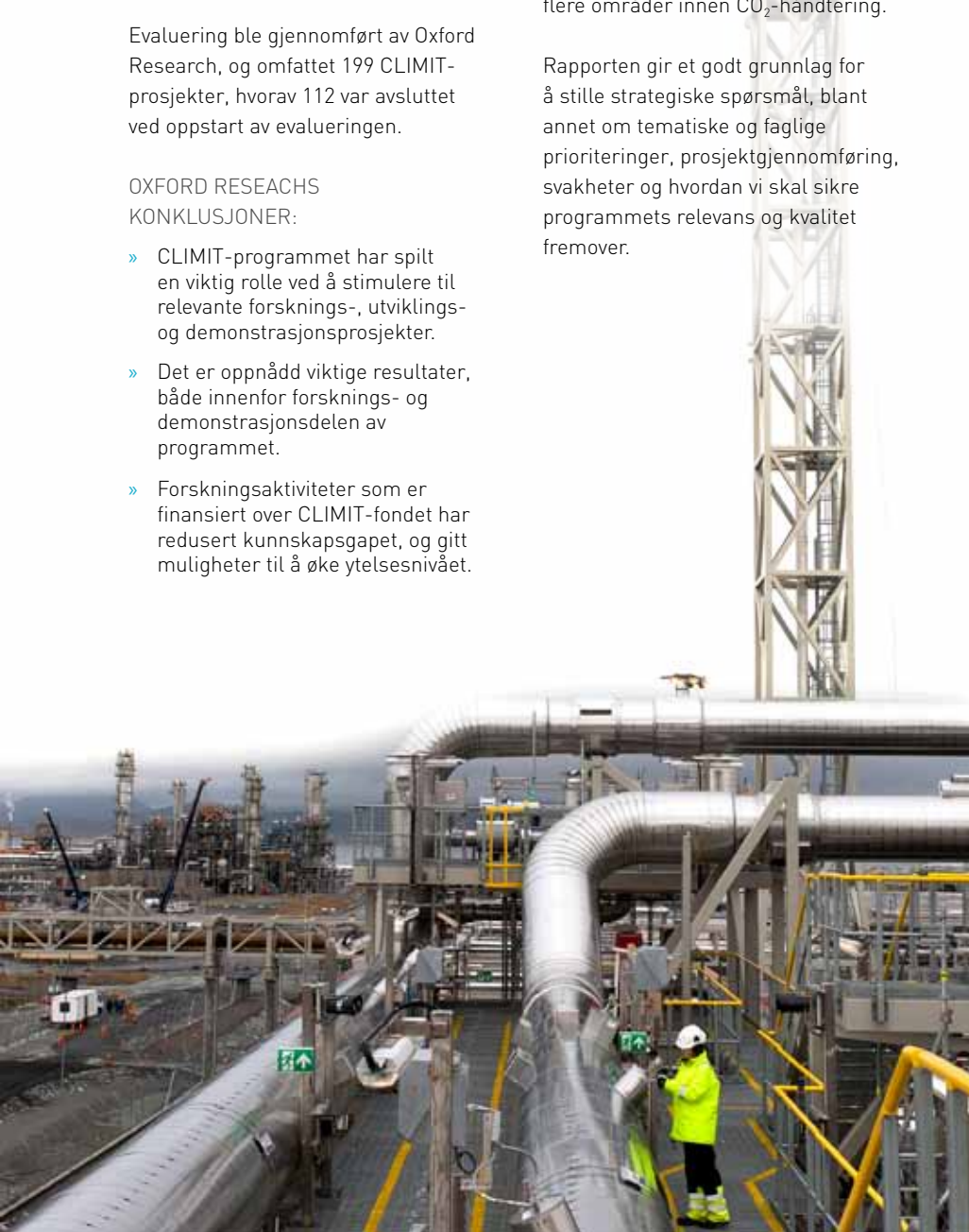
Rapporten gir et godt grunnlag for å stille strategiske spørsmål, blant annet om tematiske og faglige prioriteringer, prosjektgjennomføring, svakheter og hvordan vi skal sikre programmets relevans og kvalitet fremover.

NORCEM-PROSJEKTET - EN SÅTSING FOR Å REDUSERE UTSLIPP FRA SEMENTINDUSTRIEN

Sementindustrien i Europa ønsker å forberede seg på fremtidige strengere rammebetingelser og utslippskrav for CO₂-utslipp fra sine sementfabrikker. Sammen med ECRA (European Cement & Research Academy) satte Norcem AS og dets moderselskap HeidelbergCement derfor i gang et forprosjekt for utredning av mulighetene for å anvende CO₂-fangstteknologi(er) ved sine sementfabrikker. Norcem Brevik ble valgt som vertsfabrikk etter som dette anlegget i stor grad har mulighet til å kondisjonere sin røykgass slik at den også representerer avgasser ved andre sementfabrikker i Europa.

Potensielle fangstteknologier og leverandører ble belyst gjennom konseptstudien. Tre fangstteknologier med ulik grad av modenhet ble valgt som grunnlag for konstruksjon av CO₂-fangstanlegget. Anlegget er utformet for testing av tre ulike teknologier parallelt. I tillegg er det lagt til rette for at minst én småskalateknologi i tidlig utviklingsfase kan testes samtidig med de tre andre.

Teknologier og leverandører valgt for pre-engineeringen var Aker Clean Carbons (ACC) aminteknologi og Alstoms teknologier - nedkjølt ammoniakk og gjenvinning av karbonat. Det legges også til rette for småskala-membrantesting. Andre småskalateknologier som ikke er nevnt her vil bli vurdert i neste fase av prosjektet.

Fungerende marked
Utbredelse og internasjonalisering av
CO₂-håndteringsteknologier
Rammebetingelser på plass
Økende forståelse i samfunnet
Tidlig fullskala CO₂-håndtering i Norge
Reduserte tiltakskostnader og risiko
Nye teknologier utviklet og verifisert

FORAN FRA VENSTRE: Einar Steensnæs (styreleder), Bjørn-Erik Haugan (adm. dir), Endre Skjørestad og Bjørn Sund.
BAK FRA VENSTRE: Ellen Cathrine Rasmussen, Liv Lønne Dille og Gro Seim.

Styrets årsberetning

VIRKSOMHETEN

Gassnova SF ble etablert som statsforetak sommeren 2007, og er et foretak med sektorpolitiske målsettinger. Gassnova skal ivareta statens interesser knyttet til fangst, transport og geologisk lagring av CO₂, og har ikke erverv som formål. Foretakets arbeid utføres i tett dialog med Olje- og energidepartementet (OED) som oppdragsgiver og eier. Gassnova SF er lokalisert i Porsgrunn.

Foretakets hovedoppgaver omfatter forvaltning av statens interesser vedrørende CO₂-håndtering og gjennomføring av de prosjekter som foretaksmøtet bestemmer. Videre skal foretaket bidra med faglig rådgivning til Olje- og energidepartementet i spørsmål om CO₂-håndtering, kunnskapsspredning samt bidra til teknologiutvikling og kommersialisering av CO₂-håndtering. Teknologiutvikling stimuleres særlig gjennom forsknings- og utviklingsprogrammet CLIMIT som er et samarbeid med Norges forskningsråd, men også gjennom aktiviteter i CO₂-håndteringsprosjektene. Gassnova SF leder CLIMIT-sekretariatet og administrerer demo-delen av CLIMIT-programmet.

Foretakets virkeområde omfatter CO₂-utslipp fra fossil kraftproduksjon. Regjeringen vedtok i november 2010 en utvidelse av mandatet til CLIMIT-programmet til også å gjelde industrielle utslipp.

Foretaksmøtet, som er Gassnova SFs øverste myndighet, har besluttet at foretaket skal forvalte statens interesser i følgende CO₂-håndteringsprosjekter:

- » CO₂ Teknologisenter Mongstad (TCM)
- » Transport og lagring av CO₂ fra Mongstad

Gassnova SF ivaretar også statens interesser og oppgaver under avtalen som regulerer planleggings- og prosjekteringsarbeidet med fullskala CO₂-fangst fra kraftvarmeverket på Mongstad.

Gassnova SF forvalter statens deltakerandel i CO₂ Teknologisenter Mongstad (TCM) på 75,12 %. Gassnova SF leder selskapsmøtet for TCM DA og mottar midler over statsbudsjettet for oppfølging av statens eierinteresser og arbeid med å få inn flere partnere i teknologisenteret.

I påvente av framforhandling og godkjenning fra ESA og ikrafttredelse av en avtale mellom staten og Statoil, har arbeidet med Mongstad fullskala i 2011 vært utført av en felles prosjektorganisasjon med deltakere fra Statoil og Gassnova SF. Gassnova SF har hatt det overordnede prosjektlederansvaret. Avtale om utvikling av prosjektet (Steg 2 Utviklingsavtalen) ble inngått den 5. april 2011.

Gassnova SF har også hatt det overordnede gjennomføringsansvaret for arbeidet med utredning av transport- og lagringsløsninger for CO₂ fra kraftvarmeverket på Mongstad.

Gassnova SF utarbeider separat årsrapport og årsregnskap for CO₂-håndteringsprosjektene samt Fond for CLIMIT, som oversendes til Olje- og energidepartementet.

HELSE, MILJØ, SIKKERHET OG KVALITET

Arbeidet med helse, miljø, sikkerhet og kvalitet har høy oppmerksomhet i foretaket, med fokus på kontinuerlig forbedring. Foretaket har hatt gode HMS-resultater i 2011, og det er ikke registrert skader eller ulykker i direkte tilknytning til foretaket. Det er registrert to røde hendelser, dvs. hendelser med alvorlig skadepotensial på personer eller materiell i henhold til Statoils HMS-rutiner, i forbindelse med byggearbeidet på teknologisenteret på Mongstad.

Det er en viktig forutsetning at realisering av CO₂-håndtering som klimatiltak ikke innebærer utslipp med negative helse- og miljøeffekter. Foretaket har i 2011 gjennomført et betydelig arbeid for å fremskaffe økt kunnskap om helse- og miljøspørsmål ved bruk av aminer i CO₂-fangst.

Sentrale elementer i HMS&K arbeidet i 2011 har vært foretakets overordnede

styrende dokumentasjon, system for rapportering og oppfølging av avvik, samt videreutvikling av prosess for risikohåndtering slik at risikobildet blir et nyttig styringsverktøy for styret og foretakets ledelse. Styret har i 2011 arbeidet med risikobildet basert på foretakets strategi og overordnede målsettinger.

YTRE MILJØ

Gassnova SF hadde ingen egne direkte utslipp som medførte negativ miljøpåvirkning i 2011.

ARBEIDSMILJØ

Styret i Gassnova SF ser på de ansatte som foretakets viktigste ressurs, og har som målsetting at foretaket skal tilby et attraktivt og stimulerende arbeidsmiljø som tiltrekker personer med riktig kompetanse og gode holdninger.

Styret stiller krav til at foretakets ledelse skal fremme et godt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, samt bidra

til at den enkelte medarbeider får den faglige og personlige utviklingen som er nødvendig for å nå foretakets mål, ivareta den enkeltes vekst og trivsel samt skape et godt arbeidsmiljø.

Ledelsen har et veletablert samarbeid med de tillitsvalgte og de ansatte gjennom Arbeidsmiljøutvalget (AMU) og foretakets Samarbeidsutvalg (SU). De ansatte har en valgt representant og en observatør i styret. Den enkelte medarbeiders kompetanse og utvikling følges opp gjennom foretakets system for medarbeiderutvikling, og foretaket gjennomfører regelmessige arbeidsmiljø- og organisasjonsundersøkelser. Foretaket gjennomførte i 2011 en prosess for utvikling av foretakets verdier; integritet, respekt, mot og ansvar, med bred involvering av alle ansatte.

Høsten 2011 ble det gjennomført en ombygging av foretakets lokaler, og disse har nå en hensiktsmessig fysisk tilgjengelighet og gir en god ramme

for effektiv samhandling i foretaket. Totalt sykefravær i 2011 i foretaket var på 109 dager, som utgjør 1,5 %.

LIKESTILLING OG MANGFOLD

Kvinneandelen i Gassnova har økt fra 32,1 % i 2010 til 37,5 % i 2011, og det er 12 kvinner av totalt 32 ansatte. Andel kvinner i foretakets ledelse var ved utgangen av 2011 på 40 %. Kvinneandelen i styret i 2011 var 50 %, og på samme nivå som året før. Gassnova legger vekt på likestilling mellom kjønnene og likebehandling av alle medarbeidere, og er oppmerksom på dette når det gjelder mulighetene for faglig og personlig utvikling samt fastsettelse av lønn.

Styret vil fortsatt fremme verdien av mangfold i den videre oppbygging og utvikling av foretaket, men har med bakgrunn i status i foretaket ikke funnet det nødvendig å iverksette spesielle tiltak med hensyn til likestilling.

SAMFUNNSANSVAR

Regjeringen legger til grunn en forståelse av samfunnsansvar som innebærer at bedrifter bør bidra til en positiv samfunnsutvikling gjennom verdiskaping, samt integrere sosiale og miljømessige hensyn i sin daglige drift og i interaksjonen med sine interessenter. Gassnovas samfunnsansvar handler om å drive virksomheten slik at den gir et positivt bidrag til samfunnet, både med hensyn til foretakets leveranser samt rammer og retningslinjer for arbeidet som utføres.

Økt velstand og bedre levekår for den fattige delen av verden krever økt tilgang til energi. Vurderinger fra det internasjonale energibyrådet (IEA), FNs klimapanel og andre sentrale faginstanser tilsier at verden fortsatt vil være avhengig av fossile energikilder i lang tid fremover, og CO₂-håndtering må derfor regnes som et helt nødvendig klimatiltak. Utbredelsen av CO₂-håndtering står

imidlertid overfor store finansielle, regulatoriske og tekniske utfordringer. Disse samfunnsutfordringene er en integrert del av Gassnovas strategi og målsettinger. Gassnova arbeider bredt og langsiktig med teknologiutvikling og demonstrasjon etter anerkjente industrielle modeller, for å redusere risiko og kostnader forbundet med CO₂-håndtering. Samarbeid med industrien og potensielle sluttbrukere av teknologien, samt utvikling av leverandørenes egen kompetansebasis står her sentralt. Foretaket har i tillegg en viktig rolle som faglig rådgiver for myndighetene og arbeider med kunnskapsspredning og tiltak for å bidra til økt forståelse og utbredelse av CO₂-håndtering i samfunnet.

Gassnova er oppmerksom på de samfunnsmessige konsekvensene som følger av foretakets virksomhet, særlig sett i lys av at foretaket forvalter store statlige midler. Styret setter krav til at arbeidet i foretaket utføres med en høy etisk standard og faglig integritet,

og at alle ansatte i foretaket i sitt virke for Gassnova fremmer foretakets grunnleggende verdier. Gassnovas oppgaver omfatter blant annet store anskaffelser og kontraktsforpliktelser på vegne av staten. Det stilles i denne sammenheng krav til leverandører med hensyn til klare standarder for HMS, etikk og samfunnsansvar. Det påhviler også Gassnova et ansvar å ivareta statens risiko- og kostnadskontroll.

Foretakets styre har fastsatt interne retningslinjer og prinsipper for etikk, habilitet og varsling. Det er videre utarbeidet restriktive retningslinjer for mottak av gaver og tjenester i foretaket. Styret har fokus på etterlevelse og kontinuerlig forbedring, og en fullstendig gjennomgang av foretakets etiske grunnlag og prinsipper for håndtering av habilitet samt mottak av gaver ble gjennomført for alle ansatte i siste kvartal 2011.

STYRET

Styret i Gassnova SF var i 2011 sammensatt som følger:

- » Einar Steensnæs, leder (Johan Nic. Vold frem til 1. juli 2011)
- » Bjørn Sund, nestleder
- » Gro Seim
- » Endre Skjørestad
- » Ellen C. Rasmussen (Karen Helene Ulltveit-Moe frem til 1. juli 2011)
- » Liv Lønne Dille, ansattvalg representant.

Det har i beretningsåret vært avholdt 11 styremøter.

Styrets arbeid i 2011 har i stor grad vært knyttet til CO₂-prosjektene, teknologiporteføljen og aktørbildet i CLIMIT-programmet, samt videreutvikling av foretakets struktur og kompetanse mer i retning av en eierstyringsrolle.

Styret har vært opptatt av å sikre en god prosjektgjennomføring og ferdigstillelse av teknologisenteret på Mongstad, samt arbeidet med utvikling av en offensiv drifts- og teststrategi for å etablere teknologisenteret som en langsiktig og attraktiv arena for teknologiutvikling og læring. Styret har videre drøftet forhold relatert til organisering av transport og lagring av CO₂ fra Mongstad i en rekke styremøter. Styret har blant annet hatt fokus på problemstillinger vedrørende insentiver for industrielle aktører i CO₂-håndteringskjeden, med tanke på å ivareta statens behov for sikker og kostnadseffektiv lagring av CO₂.

Styret har i sitt arbeid lagt vekt på rammebetingelser og forhold vedrørende gjennomføringen av fullskalaprojektet på Mongstad, i relasjon til målsettingene for realisering av det første fullskala CO₂-fangstanlegg i Norge. Styret har i denne sammenheng anbefalt at prosjektets teknologi-kvalifiseringsprogram tilrettelegges slik at leverandørenes kompetanse utnyttes og utvikles på best mulig måte, samt at resultatene kan

nyttiggjøres utover arbeidet med Mongstad fullskala prosjektet. Foretakets råd og vurderinger om realisering av fullskala CO₂-håndtering i Norge ble gjengitt i sin helhet i Melding til Stortinget nr 9 (2010-2011) om fullskala CO₂-håndtering våren 2011. Med bakgrunn i meldingen og i tråd med styrets anbefalinger, ble Gassnova i mai 2011 gitt i oppdrag å gjennomføre et utredningsarbeid hvor hensikten er å bidra til en kartlegging av mulighetsområdet for realisering av fullskala CO₂-håndtering utover prosjektet på Mongstad.

CLIMIT-programmets målsetting er å bidra til kommersialisering av CO₂-håndtering gjennom økonomisk stimulering av forskning, utvikling og demonstrasjon. Styret har regelmessig blitt oppdatert om status i arbeidet med evaluering av CLIMIT-programmets resultatoppnåelse, og har drøftet problemstillinger vedrørende støtteintensitet, bredde og potensial i teknologiporteføljen ved flere anledninger.

Styret har lagt vekt på oppfølging av foretakets arbeidsmiljø, samt behovet for å styrke og bygge opp intern kompetanse innen spesifikke fagområder for å ivareta foretakets fremtidige rolle og ansvar. Styret har som målsetting at foretakets finansieringsmodell legger til rette for en fleksibel og kostnadseffektiv drift, samt oppbygging av kompetanse på statens hånd.

FREMTIDSUTSIKTER

Teknologien knyttet til CO₂-håndtering er fortsatt umoden og kostnadene er høye. Det er behov for et betydelig arbeid og bredt internasjonalt samarbeid innen området fremover, før CO₂-håndtering kan få den nødvendige utbredelse som klimatiltak. Investeringssignalene til industrien internasjonalt er for tiden svake, ettersom kostnadene ved utslipp er små, om i det hele tatt tilstedeværende. En rekke internasjonale CO₂-håndteringsprosjekter har falt bort i løpet av 2011, og finanskrisen svekker dette bildet ytterligere.

Det forventes ingen større endring i foretakets virkeområde i nær fremtid. Gassnovas rolle vil imidlertid fremover dreies mer i retning av eierstyring og oppfølging av CO₂-håndteringsprosjekter, og i mindre grad operativ prosjektgjennomføring.

Det planlegges i 2012 noe vekst i foretakets organisasjon og derigjennom også reduksjon i behovet for konsulent tjenester, for å styrke foretakets kompetanse innen sentrale områder som en tilpasning til foretakets fremtidige oppgaver og ansvar.

ÅRSRESULTAT OG DISPONERINGER

Gassnova SF ble etablert med en innskuddskapital på 10 MNOK. Foretakets drift finansieres over statsbudsjettet. Foretaket har ikke erverv som formål. Gassnova SF fakturerer Olje- og energidepartementet for tjenester foretaket utfører for departementet, i tråd med avtalt budsjett. I tillegg har foretaket inntekter relatert til salg av tjenester til TCM DA. Foretakets kostnader består hovedsakelig av lønn, innleie av personell og kjøp av eksterne tjenester, reisekostnader,

husleie og øvrig kontorhold. Foretaket skal over tid gå resultatmessig i balanse. Det er derfor ikke fastsatt utbyttepolitikk for Gassnova SF ut over at årsoverskudd fra foretaket kan utbetales til staten som utbytte i samsvar med statsforetakslovens regler. Foretaksmøtet kan beslutte at eventuelle overskudd skal forbli i foretaket. I henhold til tildelingsbrev fra Olje- og energidepartementet beslutter foretaket selv anvendelse av oppsamlet driftsoverskudd.

Fra regnskapsåret 2011 går Gassnova SF fra å avlegge offisielt årsregnskap etter regnskapslovens bestemmelser om små foretak til å avlegge offisielt regnskap etter regnskapslovens bestemmelser for øvrige foretak. Som en følge av dette er også prinsippet om å kostnadsføre tilskudd til foretakets pensjonsordning endret. I regnskapet for 2011 er pensjonsforpliktelsene balanseført. Effekten av denne prinsippendringen er på 13 681 321 NOK og er ført mot annen egenkapital 01.01.2011. Foretaket har ikke omarbeidet sammenlignbare tall ved overgangen fra små til øvrige foretak.

Foretakets kontantstrøm er positiv i 2011. Hovedårsaken til forskjellen mellom foretakets netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter og foretakets driftsresultat er avskrivninger og endringer i kortsiktig gjeld og fordringer. Foretakets bankbeholdning er på 52 MNOK per 31.12.2011. Foretakets likviditetssituasjon anses tilfredsstillende.

Foretakets bankinnskudd, kundefordringer og kortsiktige gjeld er direkte knyttet til virksomhetens daglige drift. Foretaket benytter ikke finansielle derivater. Risikoen knyttet til at debitorer ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser anses å være lav. Foretaket er i begrenset grad eksponert for valutarisiko.

Foretakets frie egenkapital per 31.12.2011 er 15,8 MNOK. Årsresultatet i perioden, som var på 2 156 529 NOK, tilføres foretakets egenkapital.

Regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er til stede.

Porsgrunn, den 8. mars 2012

Einar Steensnæs, Styrets leder

Endre Skjørestad, Styremedlem

Bjørn Sund, Nestleder

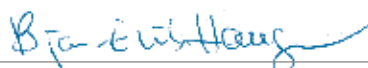
Ellen Cathrine Rasmussen, Styremedlem

Gro Seim, Styremedlem

Liv Lønne Dille, Styremedlem

Bjørn-Erik Haugan, Administrerende direktør

Resultatregnskap Gassnova SF

NOTE	DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	2011	2010
2	Inntekter	73 600 000	72 800 000
2	Annen driftsinntekt	12 005 629	9 170 069
	Sum driftsinntekter	85 605 629	81 970 069
3,10	Lønnskostnad	43 868 996	40 898 488
4	Avskrivning på varige driftsmidler	870 882	945 411
3,4	Annen driftskostnad	39 888 793	38 789 641
	Sum driftskostnader	84 628 671	80 633 540
	Driftsresultat	976 958	1 336 529

FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER

	Renteinntekt	1 187 635	1 011 899
	Annen finansinntekt	397	6 316
	Rentekostnad	2 970	3 200
	Annen finanskostnad	5 491	5 687
	Netto finansposter	1 179 571	1 009 328
7	Ordinært resultat	2 156 529	2 345 857
	ÅRSRESULTAT	2 156 529	2 345 857

OVERFØRINGER

7	Til annen egenkapital	2 156 529	2 345 857
	SUM OVERFØRINGER	2 156 529	2 345 857

Balanse pr. 31. desember Gassnova SF

NOTE	EIENDELER	2011	2010
	Anleggsmidler:		
	Varige driftsmidler		
4	Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontormaskiner og lignende	1 589 212	2 003 479
	Sum varige driftsmidler	1 589 212	2 003 479
	Sum anleggsmidler	1 589 212	2 003 479
	Omløpsmidler:		
	Fordringer		
	Kundefordringer	2 490 362	9 474 551
5	Andre fordringer	1 580 022	565 487
	Sum fordringer	4 070 384	10 040 038
6	Bankinnskudd, kontanter og lignende	52 073 355	47 667 134
	Sum omløpsmidler	56 143 739	57 707 172
	SUM EIENDELER	57 732 951	59 710 651

Balanse pr. 31. desember Gassnova SF

NOTE	EGENKAPITAL OG GJELD	2011	2010
	Egenkapital:		
	Innskutt egenkapital		
7	Innskuddskapital	10 000 000	10 000 000
	Sum innskutt egenkapital	10 000 000	10 000 000
	Opptjent egenkapital		
7	Annen egenkapital	15 833 800	27 358 592
	Sum opptjent egenkapital	15 833 800	27 358 592
	Sum egenkapital	25 833 800	37 358 592
	Gjeld:		
	Langsiktig gjeld		
8	Pensjonsforpliktelser	15 405 448	0
	Sum avsetning for forpliktelse	15 405 448	0
	Sum langsiktig gjeld	15 405 448	0
	Kortsiktig gjeld		
	Leverandørgjeld	8 757 153	3 726 234
	Skyldige offentlige avgifter	2 972 454	4 142 793
9	Annen kortsiktig gjeld	4 764 096	14 483 031
	Sum kortsiktig gjeld	16 493 703	22 352 059
	Sum gjeld	31 899 151	22 352 059
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	57 732 951	59 710 651

Porsgrunn, den 8. mars 2012

Einar Steensnæs
Styrets leder

Endre Skjørestad
Styremedlem

Bjørn Sund
Nestleder

Ellen Cathrine Rasmussen
Styremedlem

Bjørn-Erik Haugan
Administrerende direktør

Gro Seim
Styremedlem

Liv Lønne Dille
Styremedlem

Kontantstrømoppstilling

NOTE	OPERASJONELLE AKTIVITETER	2011	2010
	Årsresultat	2 156 529	2 345 857
	Ordinære avskrivninger	870 882	945 411
	(Gevinst)/tap ved salg driftsmidler	-60 593	-
	(Økning)/reduksjon i kundefordringer	6 984 189	-8 001 780
	Økning/(reduksjon) i leveradørgjeld	5 030 919	3 726 234
	Forskjell kostnadsført pensjon og inn-/ utbetaling i pensjonsordning	1 724 127	-
	Endring i andre tidsavgrensingsposter	-11 903 809	9 707 908
	Netto kontantstrøm fra oper. aktiviteter	4 802 245	8 723 630
	INVESTERINGSAKTIVITETER		
	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	286 043	-
	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-682 066	-800 884
	Netto kontantstrøm fra invest. aktiviteter	-396 023	-800 884
	Netto endring i likviditet gjennom året	4 406 222	7 922 746
	Likviditetsbeholdning 1.1.	47 667 134	39 744 388
	Likviditetsbeholdning 31.12.	52 073 355	47 667 134

Noter til regnskapet for 2011

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Foretaket er eiet 100 % av staten ved Olje- og energidepartementet. Gassnova har ikke erverv til formål og er således ikke skattepliktig.

Klassifiserings- og vurderingsprinsipper

Omløpsmidler/Kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Anleggsmidler/Langsiktig gjeld

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Driftsinntekter

Bevilgning knyttet til drift av Gassnova SF føres brutto. Inntektene regnskapsføres når de er opptjent. Opptjeningen skjer ved gjennomføringen av aktiviteter. Kostnadene knyttet til disse aktivitetene regnskapsføres under andre driftskostnader.

Annen driftsinntekt

Annen inntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når krav på vederlag oppstår. Dette skjer når tjenesten ytes, i takt med at arbeidet utføres. Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er bokført til historisk anskaffelseskost. Driftsmidlene avskrives årlig etter en lineær avskrivningsrate hvor den økonomiske levetiden er lagt til grunn. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Fordringer

Fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning for forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Bankinnskudd, kontanter og lignende

Bankinnskudd, kontanter og lignende inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelsen

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på transaksjonstidspunktet. Balanseposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på balansedagen. Valutagevinst/tap er regnskapsført som annen finansinntekt/kostnad.

Pensjoner

Foretakets ansatte er medlemmer av pensjonsordninger som gir rett til fremtidige pensjonsytelser (ytelsesplaner).

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Ved regnskapsføring av pensjon som er ytelsesplan, kostnadsføres forpliktelsen over opptjeningsperioden i henhold til planens opptjeningsformel. Allokeringemetode tilsvarer planens opptjeningsformel med mindre det vesentlige av opptjeningen skjer mot slutten av opptjeningsperioden. Lineær opptjening legges da til grunn. For pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon anvendes således lineær opptjening.

Estimatavik og virkningen av endrede forutsetninger amortiseres over forventet gjenværende opptjeningsperiode i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene (korridor).

Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsene og verdien av pensjonsmidler som er avsatt for betaling av ytelsene. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi.

Måling av pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene gjennomføres på balansedagen. Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene, og er beregnet av netto faktisk underfinansiering.

Prinsippendringer

Fra regnskapsåret 2011 går Gassnova SF fra å avlegge offisielt årsregnskap etter regnskapslovens bestemmelser for små foretak til å avlegge offisielt regnskap etter regnskapslovens bestemmelser for øvrige foretak.

Foretaket har ikke omarbeidet sammenlignbare tall ved overgangen fra små til øvrige foretak. Foretaket har endret prinsipp fra å kostnadsføre tilskudd til foretakets pensjonsordning til balanseføring av pensjonsforpliktelsen. Effekten av denne prinsippendringen er på kr. 13 681 321 og er ført mot annen egenkapital 01.01.2011, se note 7- Egenkapitalen.

Note 2 - Driftsinntekter

Foretakets inntekter gjelder bevilgning fra Olje- og energidepartementet. Annen driftsinntekt gjelder salg av tjenester primært mot CO₂ Technology Centre Mongstad (TCM DA).

Note 3 - Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte med mer.

Lønnskostnader	2011	2010
Lønn	30 573 271	30 910 432
Arbeidsgiveravgift	5 374 882	4 637 744
Pensjonskostnader	6 333 947	4 133 731
Andre ytelser/personalkostnader	1 586 896	1 216 581
Total	43 868 996	40 898 488

Antall årsverk	31	28
-----------------------	-----------	-----------

Godtgjørelse til daglig leder	Adm.dir
Lønn	1 792 521
Pensjonskostnader	185 778
Annen godtgjørelse	120 455

Etter fylte 62 år kan administrerende direktør anmode styret om en endret arbeidsinstruks i selskapet med opprettholdelse av denne avtalens lønnsvilkår. For øvrig henvises det til punkt 6 om Etterlønsordninger i note 10 - Lederlønsnerklæring.

Godtgjørelse til ledende personer og styret	Stilling	Samlet godtgjørelse
Tove Dahl Mustad	Direktør Eksterne relasjoner	1 074 577
Anne Strømmen Lycke	Direktør Forretningsengasjementer	508 916
Klaus Schöffel	Direktør Teknologi og Kompetanse	1 327 334
Einar Steensnæs	Styrets leder	163 000
Bjørn Sund	Styrets nestleder	193 500
Gro Seim	Styremedlem	162 999
Endre Skjørestad	Styremedlem	162 999
Ellen Cathrine Rasmussen	Styremedlem	82 999
Liv Lønne Dille	Styremedlem	160 000

Det vises for øvrig til erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i note 10 - Lederlønsnerklæring.

Revisor

Godtgjørelse (ekskl mva) til Deloitte AS og samarbeidende selskaper fordeler seg slik:

	2011	2010
Lovpålagt revisjon	332 000	60 000
Andre attestasjoner (CO2 Prosjektene og Fond for Climit)	109 447	167 944
Skatterådgivning	1 350	0
Utlegg	9 470	4 539
Sum godtgjørelse revisor	452 267	232 483

Opgitt godtgjørelse for lovpålagt revisjon er avtalt honorar samt kostnadsført godtgjørelse knyttet til revisjonsrelaterte tjenester.

Godtgjørelse knyttet til andre attestasjoner og utlegg er kostnadsførte beløp.

Note 4 - Anleggsmidler

	Inventar og utstyr	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01	3 599 649	3 599 649
Tilgang	682 066	682 066
Avgang	-359 095	-359 095
Anskaffelseskost pr. 31.12	3 922 620	3 922 620
Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12	2 333 408	2 333 408
Balansført verdi pr. 31.12	1 589 212	1 589 212
Avskrivninger i året	870 882	870 882
Avskrivningstid	3-5 år	3-5 år
Ikke balanseførte leieavtaler	2011	2010
Årlig leiekostnad, ikke balanseførte varige driftsmidler	2 778 905	2 625 333
Leieperiode	0,5-5år	

Note 5 - Andre kortsiktige fordringer

Andre kortsiktige fordringer består av:	2011	2010
Forskuddsbetalte kostnader	1 064 418	511 853
Opptjent, ikke fakturert inntekt	152 137	0
Andre kortsiktige fordringer	363 467	53 634
Sum andre kortsiktige fordringer	1 580 022	565 487

Note 6 - Bundne midler

Bundne midler	2011	2010
Skattetrekkmidler på egen konto	2 001 241	1 638 088
Sum bundne midler	2 001 241	1 638 088

Note 7 - Egenkapital

	Innskuddskapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital pr 31.12.10	10 000 000	27 358 592	37 358 592
Prinsippendring			
- balanseføring pensjonsforpliktelse		-13 681 321	-13 681 321
Innskuddskapital pr. 01.01	10 000 000	13 677 271	23 677 271
Årets resultat		2 156 529	2 156 529
Egenkapital pr. 31.12	10 000 000	15 833 800	25 833 800

Annen egenkapital består av inneværende og tidligere års tilbakeholdte resultat. Gassnova SF er eiet 100 % av Staten ved Olje- og energidepartementet.

Note 8 - Pensjonsforpliktelse

Foretakets ansatte er medlemmer av pensjonsordninger som gir rett til fremtidige pensjonsytelser (ytelsesplaner). Ytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønn ved oppnådd pensjonsalder. Foretaket er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon og ordningen oppfyller krav etter denne lov. Opptjente pensjonsrettigheter er sikret gjennom pensjonsordninger i Statens Pensjonskasse.

	2011
Antall personer i ordningen	32
Aktive	32
Pensjonister	0
Årets pensjonskostnad	
Nåverdi av pensjoner opptjent i perioden	5 710 502
Rentekostnad av pensjonsforpliktelse	1 196 039
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-878 510
Administrasjonskostnad	92 855
Arbeidsgiveravgift	863 046
Årets netto pensjonskostnad	6 983 932
Finansiell status pr. 31.12	
Pensjonsforpliktelse	32 565 967
Pensjonsmidler	19 405 688
Periodisert arbeidsgiveravgift	1 903 741
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	341 428
Netto pensjonsforpliktelse 31.12	15 405 448
Økonomiske forutsetninger pr. 31.12	
Diskonteringsrente	3,80 %
Forventet avkastning pensjonsmidler	4,10 %
Årlig forventet lønnsvekst	3,50 %
Årlig forventet regulering pensjon	2,50 %
Årlig forventet G-regulering	3,25 %
Forventet frivillig avgang før/etter 50 år	2 % / 0 %
Uttakstilbøyelighet før tid (AFP)	20,00 %

Pensjonsmidlene består av investeringer i statsobligasjoner.

NOTE 9 - Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld består av:	2011	2010
Forskuddsbetalt fra kunde	0	6 133 333
Påløpte kostnader	4 764 096	8 349 698
Sum annen kortsiktig gjeld	4 764 096	14 483 031

NOTE 10 - Lederlønnserklæring

Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i Gassnova SF

Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse gjelder for 2012. Beskrevne prinsipper er også lagt til grunn for regnskapsåret 2011.

1. Utgangspunktet for foretakets lederlønnspolitik

Styret i Gassnova SF mener de ansatte er foretakets viktigste ressurs og er opptatt av at foretaket tilbyr konkurransedyktige vilkår slik at foretaket tiltrekker seg og beholder dyktige medarbeidere. Retningslinjene for lederlønnfastsettelsen er nedfelt i Meld. St. 13 (2010 – 2011) om aktivt eierskap. Ledende ansatte omfatter Administrerende Direktør og andre ledende ansatte, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006), som viser til regnskapsloven og allmennaksjelovens regler om «ledende ansatte». Lederlønningene i Gassnova SF fastsettes derfor ut fra følgende hovedprinsipper:

Lederlønningene skal være konkurransedyktige, men foretaket skal ikke være lønnsledende.

Foretaket skal tiltrekke seg og beholde gode ledere. Lønningene (summen av godtgjørelse som mottas) skal normalt ligge rundt gjennomsnittet av lederlønninger for tilsvarende ledere i sammenlignbare virksomheter.

Det er styrets ansvar å fastsette retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Administrerende direktørs godtgjørelse fastsettes av styret. Administrerende direktør er ansvarlig for lønnfastsettelsen i foretaket.

2. Hvem er omfattet av retningslinjene

Administrerende direktør og ledergruppen er direkte omfattet av retningslinjene.

3. Hvilken periode gjelder erklæringen for

Erklæringen gjelder inntil nye retningslinjer om aktivt eierskap kommer, og er basert på gjennomført lønnsoppgjør og selskapets politikk i inntektsåret 2011. Administrerende direktør vil legge erklæringen til grunn for sitt arbeid etter behandlingen i styremøte i februar 2012.

4. Hovedprinsippene i foretakets lederlønnspolitik

Basislønnen skal være hovedelementet i ledernes lønn. Det gjelder ingen særskilte rammer for basislønnens størrelse, men basislønnen skal være markedsmessig. Administrerende direktør skal være lønnsledende i foretaket. Det kan foretas årlige undersøkelser av lønn for sammenlignbare stillinger ved bruk av eksterne konsulenter og samarbeidspartnere.

I tillegg til basislønnen kan lederne motta tilleggssytelser. Nedenfor kommenteres de enkelte tilleggssytelser som benyttes mer spesifikt.

4.1. Basislønn

Basislønnen er definert som brutto årslønn før skatt og før beregning av variabel lønn og andre tilleggssytelser.

4.2. Naturalytelser og andre særlige ordninger

Ledende ansatte kan ha naturalytelser som er vanlige for sammenlignbare stillinger, dvs. fri telefon, bærbar-pc, fri bredbåndstilknytning og bruk, behovsprøvd bilgodtgjørelse og parkering. Som hovedregel søker selskapet å samle kompensasjon og ytelser gjennom lønnsystemet.

5. Pensjonsordninger

Foretakets pensjonsordning er basert på at pensjonsalderen i foretaket er 67 år og at samlet kompensasjonsgrad ikke skal overstige 66 prosent av lønnen, dog begrenset opp til 12G. Dette ivaretas av foretakets medlemskap i Statens Pensjonskasse i medhold av vedtak i Forbruker- og administrasjonsdepartementet av 26.06.2007. Alle ansatte i foretaket har rett til AFP fra fylte 62 år (førtdispensjon).

6. Etterlønnordninger

Administrerende direktørs etterlønn tilsvarer 12 månedslønner utover oppsigelsestiden på 6 måneder, dersom denne etter dialog med styret fratrer sin stilling. Et sluttvederlag tilsier et frafall fra reglene om et oppsigelsesvern i arbeidsmiljøloven. Ansettelse i ny stilling tilsier en forholdsmessig reduksjon av sluttvederlaget (utover oppsigelsestiden). Sluttvederlag kan holdes tilbake hvis vilkårene for avskjed foreligger, eller hvis det i perioden hvor det ytes sluttvederlag, oppdages uregelmessigheter eller forsømmelser som kan lede til erstatningsansvar eller at vedkommende blir tiltalt for lovbrudd. Øvrige ledelse og ledende ansatte har ikke etterlønnordninger.

Revisjonsberetning

Deloitte.

Deloitte AS
 Karerøyst allé 20
 Postboks 347 Skøyen
 NO-0213 Oslo
 Norway

Tel: +47 23 27 90 00
 Fax: +47 23 27 90 01
 www.deloitte.no

Til foretaksrådet i Gassnova SF

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Gassnova SF som viser et overskudd på kr 2.156.529. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2011, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling, for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for foretakets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foretakets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Gassnova SF per 31. desember 2011 og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

side 2

Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen og anvendelse av overskuddet*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift, samt forslaget til anvendelse av overskuddet, er i samsvar med lov og forskrifter og at opplysningene er konsistent med årsregnskapet.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon", mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 8. mars 2012
Deloitte AS

Mette Herdlevær
statsautorisert revisor

integritet
respekt
mot
ansvar

Statens foretak for CO₂- håndtering
Gassnova SF
Dokkvegen 10
3920 Porsgrunn
Tlf +47 40 00 59 08
www.gassnova.no

